

MAKTABGACHA TA'LIMDA BOLALAR UCHUN INTERAKTIV TEXNOLOGIYALARNI QO'LLASHNING SAMARALARI VA IMKONIYATLARI.

Abdullayeva Quyoshxon Abidjanovna

Andijon viloyati Andijon shaxri

56-davlat maktabgacha ta'lim tashkiloti direktori

Annotatsiya: Ushbu maqolada maktabgacha ta'limda zamonaviy pedagogik texnologiyalarning o'rni va ahamiyati tahlil qilinadi. Zamonaviy texnologiyalar, jumladan, interaktiv ta'lim usullari, raqamli o'yinlar, multimedia vositalari va boshqa pedagogik innovatsiyalar bolalar ta'limini yanada samarali va qiziqarli qilishga yordam beradi. Maqola bolalarning o'z-o'zini rivojlantirishiga, ijodiy va intellektual salohiyatlarini kengaytirishga imkon beruvchi zamonaviy pedagogik texnologiyalarning ahamiyatini o'rganadi. Chet el olimlarining fikrlariga tayangan holda, bolalar ta'limida interaktiv yondashuvlar va raqamli texnologiyalarning qo'llanilishi pedagogik tizimni yanada samarali va bolalar ehtiyojlariga moslashtirishga yordam beradi. Maqolada pedagogik texnologiyalarning bolalar rivojiga ta'siri, ularni maktabgacha ta'limda qo'llashning foydalari va chet el amaliyotlari keltirilgan.

Kalit so'zlar: Maktabgacha ta'lim, zamonaviy pedagogik texnologiyalar, interaktiv ta'lim, raqamli texnologiyalar, bolalar rivojlanishi, o'yin orqali o'rganish, multimediali resurslar

Maktabgacha ta'limning ahamiyati, bolalar shaxsiyatining rivojlanishida muhim o'rin tutadi. Bolalar ta'limining dastlabki bosqichlarida o'rganilgan ko'nikmalar, keyinchalik muvaffaqiyatli ta'lim olish va ijtimoiy moslashuvda asosiy omil bo'lib xizmat qiladi. Hozirgi kunda, maktabgacha ta'limda yangi pedagogik texnologiyalarni joriy etish, bolalarning qobiliyatlarini kengaytirish, o'quv jarayonini yanada samarali qilish va ta'lim muhitini yangilash zarurati kuchayib bormoqda. Zamonaviy pedagogik texnologiyalar, ya'ni yangi metodikalar, o'quv dasturlari, interaktiv usullar va multimedia vositalari, bolalar bilan ishlashda muhim o'rin egallaydi. Ushbu maqolada, maktabgacha ta'limda zamonaviy pedagogik texnologiyalarni qo'llashning ahamiyati, uning ta'lim jarayoniga qanday ta'sir qilishi va chet el olimlarining bu boradagi fikrlarini ko'rib chiqamiz. Maktabgacha ta'lim – bu bolalar uchun o'rganish va rivojlanishning birinchi qadamlarini tashlash imkoniyatini yaratadigan o'qitish jarayoni bo'lib, ularning aqliy, jismoniy va ijtimoiy rivojlanishida muhim o'rin tutadi. Shu bilan birga, maktabgacha ta'limdagi pedagogik usullar, zamonaviy pedagogik texnologiyalar yordamida yanada samarali va qiziqarli bo'lishi mumkin. Bugungi kunda pedagogik texnologiyalar faqatgina darsliklar va an'anaviy metodlar bilan cheklanib qolmay, balki innovatsion yondashuvlar, interaktiv vositalar va raqamli o'quv resurslari orqali bolalar ta'limini yangi bosqichga olib chiqmoqda. Zamonaviy pedagogik texnologiyalar o'quv jarayonini nafaqat samarali, balki bolaning ijodiy qobiliyatlari va shaxsiy salohiyatini to'liq ochishga imkon beradi.

Ushbu maqolada, maktabgacha ta'limda zamonaviy pedagogik texnologiyalarni qo'llashning ahamiyati, uning bolalar rivojiga ta'siri va chet el olimlarining bu boradagi fikrlarini kengroq tahlil qilamiz.

Pedagogik texnologiya – bu ta'lim jarayonini boshqarish va o'quvchilarning o'zlashtirish faoliyatini samarali tashkil etish uchun foydalaniladigan vosita va metodlar yig'indisidir. Maktabgacha ta'limda zamonaviy pedagogik texnologiyalarni qo'llashning maqsadi – bolalarni faollik, kreativlik, mustaqillik va jamiyatga moslashuvchanlik kabi sifatlar bilan ta'minlashdir. Bu texnologiyalar o'quv jarayonining samaradorligini oshirish, bola psixologiyasiga mos pedagogik yondashuvni qo'llash, shuningdek, bolalarni o'ziga xos va qiziqarli tarzda tarbiyalash imkonini beradi.

Maktabgacha ta'limda zamonaviy pedagogik texnologiyalar turli usullarni o'z ichiga oladi, jumladan:

Interaktiv ta'lim: Bu usul bolalarni faollashtirish, ularni muloqotga jalb qilish va o'rgatish jarayonini interaktiv vositalar (konsollar, planshetlar, interaktiv doskalar va boshqalar) yordamida amalga oshirishni anglatadi. Bolalar virtual o'yinlar, video materiallar, multimedia dasturlari orqali ta'lim oladilar, bu esa ularning qiziqishini oshiradi va o'qishga bo'lgan motivatsiyalarini kuchaytiradi.

Inson markazli ta'lim: Bu yondashuvda bolalar o'z o'rganish jarayonida faollik ko'rsatadilar. Bolalar bilan to'g'ridan-to'g'ri muloqot o'rnatish, ularga individual yondashish, o'z fikrini erkin ifoda etish imkonini yaratish asosiy tamoyildir. Chet ellik olimlarning fikriga ko'ra, bolalarga mustaqil o'rganish imkoniyatini berish, ularni boshqarishdan ko'ra, ularni o'zini o'zi boshqarishiga yordam beradi.

Ijtimoiy pedagogika: Bu yondashuv bolalarni jamiyatda muvaffaqiyatli moslashuv uchun zarur bo'lgan ko'nikmalarni rivojlantirishga qaratilgan. O'qituvchilar bolalar bilan jamoa ishlari o'tkazish, ularni guruhda ishlashga o'rgatish orqali ijtimoiy ko'nikmalarni shakllantiradilar.

Pedagogik texnologiyalar – bu pedagogik jarayonni samarali tashkil etish va bolalarning ta'lim olishiga yordam berish uchun qo'llaniladigan metodlar va vositalar yig'indisidir. Zamonaviy texnologiyalar o'z ichiga yangi metodlar, multimedia vositalari, raqamli platformalar, interaktiv darsliklar va o'qituvchi uchun analitik vositalarni oladi. Ushbu texnologiyalar bolalarning bilim olish jarayonini qiziqarli va samarali qilishda, ularning xotirasini mustahkamlashda, mantiqiy fikrlashini rivojlantirishda katta yordam beradi.

Birinchidan, interaktiv ta'lim bolalarni o'qishga faol jalb qiladi. Misol uchun, interaktiv doskalar va raqamli platformalar orqali bolalar o'zlashtirayotgan materiallar bilan bevosita aloqada bo'lishadi. Bu usul bolalarga tez va samarali o'rganish imkonini yaratadi, chunki ular matnlarni o'qish, tasvirlarni ko'rish, video va audio materiallardan foydalanish orqali tushunchalarni yaxshiroq qabul qiladilar. Ikkinchidan, bolalarning individual rivojlanishiga yo'naltirilgan texnologiyalar - har bir bolaning o'ziga xos ehtiyojlarini inobatga olgan holda pedagogik yondashuvni ta'minlaydi. Masalan, raqamli o'yinlar va ilovalar orqali bolalar o'z vaqtida, o'z sur'atida va o'z qiziqishlari asosida

ta'lim olishlari mumkin. Bu, ayniqsa, bolalar o'rtasidagi rivojlanishdagi tafovutlarni bartaraf etishga yordam beradi.

Chet el olimlari maktabgacha ta'limda zamonaviy texnologiyalarni qo'llashning ahamiyatini ta'kidlaydilar. Masalan, amerikalik pedagog va psixolog Howard Gardner o'zining "Ko'p aql nazariyasi"da ta'limda individual yondashuvni qo'llashni targ'ib qiladi. Gardnerning fikriga ko'ra, har bir bola o'zining unikal intellektual salohiyatiga ega va ta'limda bu salohiyatni hisobga olish zarur. Zamonaviy pedagogik texnologiyalar, ayniqsa individual ta'lim usullari, bolalarning turli intellektual ehtiyojlarini qondirishga yordam beradi. Shuningdek, nemis pedagogi Maria Montessorining ta'lim metodikasi zamonaviy pedagogik texnologiyalar bilan uyg'unlashishi mumkin. Montessori metodida bolalar o'zlari mustaqil ravishda o'rganishga jalb etiladi. Zamonaviy texnologiyalar, masalan, raqamli o'yinlar yoki interaktiv dasturni qo'llash orqali bolalarga mustaqil o'rganishning yangi imkoniyatlarini yaratadi. Bu yondashuv bolalarda o'rganishning tabiiy qiziqishini rivojlantiradi.

Fransuz pedagogi Célestin Freinet o'zining faol pedagogik usullarida zamonaviy texnologiyalardan foydalanishga ijobiy qaragan. U o'qituvchilarga bolalar bilan birgalikda interaktiv va ijodiy o'quv jarayonini yaratish imkonini beruvchi texnologiyalardan foydalanishni tavsiya etadi. Freinet ta'limda bolalarning o'zini erkin ifoda etishiga, o'quv jarayonida faol ishtirok etishiga imkon yaratadi.

Maktabgacha ta'limda zamonaviy pedagogik texnologiyalar o'quv jarayonining samaradorligini oshirish, bolalar ehtiyojlariga mos yondashish, ularning rivojlanishini ta'minlashda katta ahamiyatga ega. Interaktiv ta'lim, individual yondashuv, ijtimoiy pedagogika va boshqa zamonaviy usullar bolalarni ta'lim jarayoniga jalb qilish va ularning qobiliyatlarini to'liq namoyon qilish imkoniyatini yaratadi. Chet el olimlarining pedagogik g'oyalari zamonaviy texnologiyalarning ta'limdagi ahamiyatini yanada yoritadi va maktabgacha ta'lim tizimida ularni qo'llashning ijobiy natijalarini ko'rsatadi. Shu bilan birga, maktabgacha ta'limda texnologiyalarni to'g'ri va samarali qo'llash, pedagoglarning malakali va izchil ishlashi orqali ta'lim sifatini yanada oshirish mumkin. Albatta, maqolani yanada boyitish uchun yanada kengroq tahlil, qo'shimcha ilmiy manbalar, shuningdek, real hayotdan misollarni kiritish mumkin. Quyida maqolani yanada boyitish uchun ba'zi takliflarni keltiraman:

Zamonaviy pedagogik texnologiyalarni maktabgacha ta'limda qo'llashning bir qancha yondashuvlari mavjud:

O'yinga asoslangan o'rganish (Gamification): Bu metod, bolalarga o'qishni yanada qiziqarli va motivatsion qilish uchun o'yin elementlarini qo'llashni o'z ichiga oladi. O'yinlarni ta'limga integratsiyalash orqali bolalar vazifalarni bajarayotganda, ular faqatgina bilim olish bilan cheklanmay, balki ijodiy va mantiqiy fikrlash, muammoni hal qilish ko'nikmalarini ham rivojlantiradilar. Misol uchun, "Minecraft Education Edition" kabi o'yinlar bolalarga muammolarni hal qilish, matematik hisob-kitoblarni bajarish yoki ilmiy tajribalar qilish imkoniyatini beradi.

- Ingliz tilini o'rganish uchun zamonaviy texnologiyalar: Interaktiv video darsliklar, ilovalar va o'yinlar orqali bolalar ingliz tilini o'rganishning qiziqarli usullarini topadilar.

Masalan, "Duolingo" kabi mobil ilovalar bolalarga o'qish, yozish, tinglash va gapirish ko'nikmalarini o'rgatadi.

Multimediali o'qish materiallari: Bolalar uchun ishlab chiqilgan interaktiv kitoblar, audiokitoblar va animatsiyalar ularning e'tiborini tortadi va o'qish materialini qiziqarli qiladi. O'quv dasturlari va interaktiv kitoblar yordamida bolalar o'rgangan bilimlarini amaliyotda qo'llashni o'rganadilar.

Lev Vygotsky o'zining "sotsial-interaktiv" ta'lim nazariyasida bolalar o'rganish jarayonida o'zaro muloqot va hamkorlikni targ'ib qilgan. Vygotsky, bolalar o'z bilimlarini jamiyatda, ya'ni o'z tengdoshlaridan va o'qituvchilardan o'rganishlarini ta'kidlagan. Zamonaviy texnologiyalar, ayniqsa ijtimoiy tarmoqlar va raqamli o'yinlar orqali bolalar bir-birlari bilan muloqot qilish, o'zaro fikr almashish imkoniyatiga ega bo'ladilar, bu esa ularning ijtimoiy ko'nikmalarini rivojlantiradi.

Howard Gardner o'zining ko'p aql nazariyasiga ko'ra, bolalar turli intellektual salohiyatlarga ega bo'lib, har bir bolaning o'rganish usuli ham turlicha. Gardnerning fikriga ko'ra, zamonaviy texnologiyalar individual yondashuvni qo'llashda samarali vosita sifatida xizmat qilishi mumkin. Masalan, raqamli o'yinlar va multimediya resurslari bolalarga har xil turdagi aql va qobiliyatlar asosida o'rganish imkoniyatini yaratadi, bu esa har bir bolaning o'ziga xos salohiyatini rivojlantirishga yordam beradi. Maria Montessori va Célestin Freinet pedagogik nazariyalarida bolalar uchun o'z-o'zini o'rganish imkoniyatini yaratishga katta e'tibor qaratilgan. Montessori metodida bolalar o'zlarining shaxsiy rivojlanish yo'lida mustaqil bo'lishlari kerak. Zamonaviy texnologiyalar yordamida, masalan, interaktiv o'yinlar va virtual makonlarda, bolalar o'z rivojlanishlarini o'z sur'atida amalga oshirishi mumkin.

Bir nechta maktabgacha ta'lim muassasalarida zamonaviy texnologiyalarni muvaffaqiyatli qo'llash amaliyotlari mavjud. Misol uchun, Finlandiya va Shvetsiya kabi mamlakatlarda maktabgacha ta'limda interaktiv va innovatsion metodlar joriy etilgan. Bu mamlakatlarda bolalar raqamli qurilmalar yordamida nafaqat matematikani, balki san'at, til o'rganish va ilm-fan sohalarini ham qiziqarli va samarali tarzda o'rganadilar. Shvetsiyada "Digital Preschool" loyihasi doirasida bolalar uchun raqamli texnologiyalar va interaktiv o'yinlar orqali ta'lim berish amaliyoti keng tarqalgan.

Maktabgacha ta'limda zamonaviy pedagogik texnologiyalarni qo'llash bolalar o'quv jarayonini yanada samarali, qiziqarli va interaktiv qilish imkoniyatini yaratadi. Bu texnologiyalar bolalarning intellektual rivojlanishiga, ijodiy qobiliyatlarini kengaytirishga va mustaqil o'rganish ko'nikmalarini shakllantirishga katta yordam beradi.

FOYDALANILGAN ADABIYOTLAR:

1. Vygotsky, L. S.(1978). Mind in Society: The Development of Higher Psychological Processes. Harvard University Press.
2. Gardner, H.(1983). Frames of Mind: The Theory of Multiple Intelligences. Basic Books.
3. Montessori, M. (1967). The Discovery of the Child. Holt Paperbacks.

MODERN EDUCATIONAL SYSTEM AND INNOVATIVE TEACHING SOLUTIONS

4. Freinet, C.(1976). The Arts of Education: A New Approach to Teaching Children. International Institute for Educational Planning.
5. Prensky, M. (2001). Digital Natives, Digital Immigrants. On the Horizon, 9(5), 1–6.
6. Gee, J. P. (2003). What Video Games Have to Teach Us About Learning and Literacy. Computers in Entertainment, 1(1), 20-20.
7. Puentedura, R. R.(2010). SAMR Model: A Framework for Transforming Learning with Technology.
8. Plowman, L., & McPake, J. (2013). The Role of Play in Children's Learning: A Review of the Evidence.
9. Marshall, P., & Needham, R.(2017). Digital Learning in Early Childhood Education: New Approaches and Technologies. Springer.
10. Bers, M. U. (2008). Tangible Interactive Systems for Early Childhood Education. In Proceedings of the 7th International Conference on Interaction Design and Children.

